№ 274 ՈՒՐԲԱԹ, 11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՈՒՐԲԱԹ, 11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ № 274

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆոն № 228.

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1910 ԹՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(38-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը [illegible], 10 ամսվանը 9 ր., 9 ամսվանը 8 ր., 8 ամսվանը 7 ր., 7 և 6 ամսվանը 6 ր., 5 ամսվանը 5 ր., 4 ամսվանը 4 ր., 3 ամսվանը 3 ր., 1 ամսվանը 80 կ. և 20 կ. պոստի ծախք։

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները 120 ղրուշ։

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և միևնոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշով։

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով [illegible] ռութիւնից յունվարի 1-ից կանոնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ։ Հին բաժանորդներից խնդրվում է կպցնել փոխադր. բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով։

Մեր հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редак. ія «МШАКЪ». Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԿԱՐԹ Յ. ՄԵԼԻՔ-ԲԱԽՏԱՄԵԱՆ

Պուշկինեան փողոց, № 3.

Օրական երկու անգամ, առաւօտ և երեկոյ, ուղարկում է տները միանգամայն անարատ, առողջ և մաքուր կաթ, կնքված ամաններով։ (և. ու. կ.) (առ) 1304. 10—3

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

սրանով յայտարարում է, որ

Նորին Կայսերական Մեծութիւն Մեծ Իշխան

ՄԻԽԱՅԻԼ ՆԻԿՈԼԱՅԵՎԻՉԻ

Մահվան առիթով

Դեկտեմբերի 12-ին Ընկերութեան օգտին նշանակված ԵՐԵԿՈՅԹԸ

ՅԵՏԱՁԳՎՈՒՄ Է ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 29-ին։

Դեկտեմբ. 12-ի համար վերցված տոմսակները պահպանում են իրանց ույժը 29-ի համար։

(առ.) 1328. 1—1

Արքունական թատրոն. Վ. Ֆ. ԿՈՄԻՍՍԱՐԺԵՎՍԿԱՅԱՅԻ ՊԵՏԵՐԲ. ԴՐԱՄԱՏԻՔ. ԹԱՏՐՈՆԻ ԳԱՍՏՐՈԼՆԵՐԸ

Մասնակցութեամբ ՎԵՐԱ ՖԵՕԴՈՐՈՎՆԱ ԿՈՄԻՍՍԱՐԺԵՎՍԿԱՅԱՅԻ

Կը ներկայացվեն—ՈՒՐԲԱԹ, դեկտ. 11-ին, «БОЙ БАБОЧЕКЪ» Զուդերմանի. ՇԱԲԱԹ, դեկտ. 12-ին—Պշիբիշևսկիի նոր պիէսը՝ «ПИРЪ ЖИЗНИ». ԿԻՐԱԿԻ, դեկտ. 13-ին—«ОГНИ ИВАНОВОЙ НОЧИ» Զուդերմանի. ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, դեկտ. 14-ին, վերջին գաստրոլը—«НОРА» Իբսէնի։ ՍԿԻԶԲԸ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 8-ԻՆ։ Դեկտ. 8-ի ներկայացման համար վերցված տոմսակները պահպանում են իրանց ույժը 14-ի ներկայացման համար։

Դիրեկցիայի լիազօր՝ Գ. Ա. ՌՈՒԴԻՆ

(առ.) 1325. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

հրաւիրում է ցանկացողներին կապալով վերցնելու քաղաքի մի քանի մասերը սովորական կէրօսինային լապտերներով լուսաւորելու գործը։ Լապտերների քանակն է ներկայումս 3000 հատ։ Աճուրդը տեղի կունենայ Քաղաքային Վարչութեան շինութեան մէջ շաբաթ, դեկտեմբերի 16-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին։

Ներկայ կապալի վերաբերմամբ կազմված կօնդիցիան կարելի է տեսնել Վարչութեան I բաժանմունքի գրասենեակում ամեն օր՝ առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև ցերեկվայ ժամը 3-ը։ (շ. ե. ու.) (առ.) 1310. 3—3

Ծխախոտի ոչ մի ֆաբրիկա չէ կարող մրցել՝ ՅԱՏԿՈՒԹԵԱՆ կողմից՝ վերջերս բաց թողնված պապիրօսների հետ—

ДРУЖБА և ТО ВРИЩЪ 20 ՀԱՏԸ 5 ԿՈՊ.

ԱՄԵՆ ՕՐ ՍՊԱՌՎՈՒՄ Է

200,000 ՀԱՏ

Վաճառվում է ամենուրեք

ՏԽԱԽ. ՖԱԲՐ. Ն. Ի. ԲՕԶԱՐՋԵԱՆՑ և ՈՐԴԻՔ.

Հասարակ փաբերձով

Յատկապէս պատրաստված

(հ. կ.) առ. 1222. 10—9

Կ. Հ. Բ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ յայտնում է, որ Ընկերութեան տրվելիք երեկոյթի տոմսակների վճարը պէտք է տալ միմիայն Ընկ. գրասենեակում և ստանալ ստացական, կամ տալ երեկոյթի օրը կասսայում։

(առ.) 1321. 1—1

ԲԺԻՇԿ Գ. Յ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Ներքին և վիրաբուժական (խիրուրգ.) հիւանդութիւններ.

Ընդունելութիւնը (առաւօտեան ժ. 11—1. (երեկոյեան ժ. 5—7.

Երևանեան հրապարակ—Պուշկինսկ. փ., № 1.

(ե. հ. կ.) (առ.) 1045. 100—35

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Թէ մասնաւոր անձինք և թէ զանազան հիմնարկութիւններ դիմում են մեզ, խնդրելով չընդհատել «Մշակի» առաքումը 1910 թ., խոստանալով ուղարկել բաժանորդավճարը տարվայ սկիզբներում։ Սակայն եղան դէպքեր, երբ այդպիսի դիմողները չէ կատարեցին իրանց խոստումը։ Միւս կողմից խմբագրութիւնը ստիպված լինելով հաստուցանել պօստին հէնց յունվարի 1-ին տարեկան և ամսական բաժանորդների վճարը լիովին, բնականաբար, նա մեծ վնասների է ենթարկվում, երբ ապառիկ բաժանորդները չեն վճարում, կամ ստանալով միայն մի երկու ամիս, դադարեցնում են բաժանորդագրութիւնը։ Այդ վճարներից, որ բաւական մեծ է և առաջ է բերում խմբագրութեան համար դեֆիցիտ, խուսափելու համար, «Մշակի» գրասենեակը որոշել է վճռապէս 1910 թ. ընթացքում թերթն ուղարկել միմիայն այն բաժանորդներին, որոնք ուղարկած կը լինեն բաժանորդագինը մինչև յունվարի 1-ը՝ կամ ամբողջովին կամ գոնէ մի մասը։

Միաժամանակ գրասենեակը նորից յիշեցնում է նրանց, որոնք գրաւոր դիմումներ են արել ներկայ 1909 թ. ընթացքում շարունակել թերթն ուղարկել իրանց, շտապել հանգցնել իրանց վրա մնացած ապառիկները։

ԽԵՂՃԵՐԸ ՍՊԱՍՈՒՄ ԵՆ

Մօտենում են տօները։

Իսկ ցուրտը և քաղցը չեն նայում ոչ տօնի և ոչ հանդէսի։ Նրանք փողոցն են նետել խեղճերի խմբեր, որոնք ազիողորմ խնդրում են օժանդակութիւն և նպաստ։

Դուք յաճախ տեսնում էք հիւանդների, որոնք հազիւ հազ շարժվելով այս ու այն փողոցն են անցնում՝ գթութիւն հայցելով անցորդներից։

Նրանք մեծ թւով դիմում են և մեր խմբագրատուն։

Որքան կարող ենք օգնում ենք, մի քանիսի մասին յայտնում ենք լրագրում և բարերարների ուշադրութիւնը հրաւիրում։

Թշուառների վիճակը պահանջում է հոգատարութիւն։

Յիշեցէք այդ թշուառներին և մաս հանեցէք նրանց համար ձեր ունեցածից և օրական ապրուստից։

Խեղճերը սպասում են։

Եթէ բաղդը ժպտացել է ձեր երեսին, մտածեցէք այն թշուառների մասին, որոնք մնացել են զուրկ պաշտպանութիւնից, զուրկ կերակրից, հագուստից, բնակարանից, վայելուչ կեանքից։

Մեզ դիմող բազմաթիւ խեղճերին մենք յուսադրում ենք՝ թէ հասարակութիւնը տօներին կը յիշէ նրանց և կուղարկէ նրանց համար նպաստներ։

Խեղճերը սպասում են։

Մի մոռանաք զրկվածներին և մխիթարութիւն տուէք նրանց, կշտացնելով քաղցածին, հագցնելով մերկին, բժշկելով հիւանդին, պատսպարելով տնանկին։

Խեղճերը սպասում են։

Պատրաստվեցէք ձեր տօների համար, գնեցէք հագուստներ ձեր զաւակների համար, բայց մի՛ մոռանաք և ուրիշներին, յիշեցէ՛ք խեղճերին։

Նրանք անճար են։

Նրանք օգնութեան կարօտ են։

Խեղճերը սպասում են։

Ա. Ք.

ՄԵԾ ԻՇԽԱՆԻ ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Պետերբուրգ, 8 դեկտեմբերի

Յերեկով և երեկոյեան տեղի ունեցան հոգեհանգիստներ պալատական եկեղեցում հանգուցեալ Մեծ Իշխանի համար. ներկայ էին Մեծ Իշխանները։

Տաւրիկեան եկեղեցում կատարվեց հոգեհանգիստ Դումայի շատ անդամների և նախագահի ներկայութեամբ։ (Հ. Գ.)

Կաննի, 9 դեկտեմբերի

Եկաւ Անգլիայից Մեծ իշխան Միխայիլ Միխայլօվիչը։ (Հ. Գ.)

Կաննի, 8 դեկտեմբերի

Եկաւ գերմանական արքայազնուսարը, որին ընդունեց Մեծ Իշխան Նիկոլայ Միխայլօվիչը։ (Հ. Գ.)

Շտուտգարտ, 8 դեկտեմբերի

Վիրտեմբէրգի պալատում Մեծ Իշխանի մահվան առիթով նշանակվեց ութ օրով սուգ։ (Հ. Գ)

Կարլսրուհէ, 8 դեկտեմբերի

Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչի մահվան պատճառով Բադէնի մեծ դքսութեան պալատում նշանակվեց եբեք օրով սուգ։ (Հ. Գ.)

Տուլօն, 8 դեկտեմբերի

«Ժիւստիս» գրահանաւը փոխ-ծովակալ Գաշարի դրօշակով կուղեկցէ հանգուցեալ Մեծ Իշխանի մարմինը։ (Հ. Գ.)

Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվ Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Նիկոլայ Միխայլօվիչից ստացաւ հետևեալ հեռագիրը.

Խնդրում եմ ձեզ յայտնել կովկասեան բաչարի զօրքերին, բոլոր քաղաքացիական հաստատութիւններին եւ Կովկասի ազգաբնակութեանը Մեր ամբողջ Ընտանիքի խորին շնորհակալութիւնը այն զգացմունքների համար, որոնց Մենք միասիրտ բաժանում ենք, ինչպես հասկանում էր նրանց Մեր սիրելի ծնողը, որ սիրում էր Կովկասը ամբողջ հոգով եւ իր կեանքի լաւագոյն տարիները նուիրեց երկրի բարգաւաճմանը։

Այս հեռագիրը ուղարկված է իբրև պատասխան կոմսի ուղարկած հետևեալ հեռագրի.

«Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Նիկոլայ Միխայլօվիչին։ Կովկասեան շրջանի զօրքերի, ամբողջ քաղաքացիական ծառայութեան և Կովկասի ազգաբնակութեան անունից խնդրում եմ Ձեր Կայսերական Բարձրութեանը ընդունել խորին անկեղծ ցաւակցութեան զգացմունքներ Ձեր Բարձրութեան Օգոստափառ Հօր մահվան առիթով։ Ի Տէր հանգուցեալ Մեծ Իշխանի անուան հետ կապված են Կովկասը գրաւելու պատմութեան և նրա կառավարութեան անմոռաց էջերը՝ նրա հարուստ ույժերի խաղաղ զարգացման ուղու վրա։ Ամբողջ Կովկասը, խորապէս վշտացած, աղօթքներ է վերառաքում Հանգուցեալի հոգու հանգստեան համար»։

Թիֆլ. քաղ. դումայի կողմից հետևեալ ցաւակցական հեռագիրն է ուղարկել քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ալ. Խատիսեան Մեծ Իշխան Նիկոլայ Միխայլօվիչին. «Թիֆլիսի քաղաքային դուման, ջերմ աղօթելով Ամենաբարձրեալին Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչի հոգու հանգստեան համար, յանձնարարեց ինձ, Ձեր Բարձրութեանը և Ձեր Օգոստափառ Ընտանիքին պատած մեծ վշտի առիթով յայտնել Ձերդ Կայսերական Բարձրութեանը քաղաքային ներկայացուցչութեան անունից ամենախոր ցաւակցութիւն Թիֆլիս քաղաքի համուր ազգաբնակութեան անսահման վշտակցութեան մասին։ Ընդ սմին քաղաքային վարչութիւնը միջնորդում է Ձեր Կայսերական Բարձրութեան առաջ՝ թոյլ տալ Թիֆլիս քաղաքի կողմից պսակ դնել Ձեր անմոռանալի ծնողի դագաղի վրա»։

Թիֆլիսի քաղաքագլուխը ի պատասխանի իր հեռագրի ստացել է հետևեալ պատասխանը Մեծ Իշխան Սերգէյ Միխայլօվիչից.

Թիֆլիս, քաղաքագլխին.

Մեր ամբողջ ընտանիքի կողմից, որ մեծացել է Թիֆլիսի բնակիչների մէջ, սրտանց շնորհակալութիւն եմ յայտնում քաղաքային ներկայացուցչութեան և ի դէմս նրա Թիֆլիսի ամբողջ ազգաբնակութեան նրանց ջերմ և անկեղծ զգացմունքների ու աղօթքների համար դէպի մեր անմոռանալի թանգագին ծնողը։ Նիկոլայ Միխայլօվիչը ուղեկցում է Հայրիկիս թանգագին աճիւնին։

Սերգէյ Միխայլօվիչ

Թիֆլիսի առաջնորդը ուղարկել է հետևեալ հեռագիրը, դեկտեմբերի 9-ին.

Պետերբուրգ, Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Նիկոլայ Միխայլօվիչին.

Կատարելով այսօր Վանքի տաճարում հանգուցեալ հոգեհանգիստ ի Տէր հանգուցեալ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչի համար, [illegible]

[illegible]

Ի պատասխան ստացվեց հետևեալ հեռագիրը դեկտեմբերի 10-ին. Թիֆլիս, Հայոց առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոսին. [illegible]

Նիկոլայ Միխայլօվիչ

Ի նկատի ունենալով, որ Կովկասի բոլոր քաղաքները կը ցանկային իրանց վերջին յարգանքը մատուցանել նախկին փոխարքայ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչին, աւելի յարմար է նկատված մի արծաթէ պսակ դնել (այդ պսակը Փոխարքայ կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվի կարգադրութեամբ արդէն պատուիրված է 1500 ր. արժողութեամբ) բոլոր այն քաղաքների և հասարակական ու կուլտուրական հաստատութիւնների անունից, որոնք կը ցանկան մասնակցել։ Այդ առիթով Թիֆլիսի քաղաքագլխի պաշտօնակատարը դիմել է հեռագրով բոլոր միւս քաղաքային ինքնավարութիւններին, որոնցից շատերից՝ Երևանի, Շուշու և այլն՝ ստացվել է պատասխան և խնդիրք, որ իրանց կողմից ևս պատգամաւորութիւնը յանձնվի Թիֆլիսի Դումայի կողմից նշանակված պատգամաւորութեան։ Բոլոր այն հիմնարկութիւնները, որոնք կը ցանկան մասնակցել պսակին, պէտք է իրանց լուման տանի Կովկասի Հայոց Բարեգ. Ընկերութիւնը տուել է 100 ր.։ Ամեն մի մասնակցող հիմնարկութեան անունը կը փորագրվի պսակի վրա։

Տեղական լրագիրներից մի քանիսը հաղորդեցին, որ իբր Թիֆլիսի հայ հասարակութեան կողմից Մեծ Իշխանի թաղման ներկայ լինելու համար արդէն ընտրված է պատգամաւոր։ Հարկաւոր ենք համարում յայտնել, որ միտք է յղացված որոշ շրջաններում ուղարկել հայ, վրացի և թուրք հասարակութիւնների կողմից մի-մի պատգամաւոր։ Այսօր Թիֆլիսի առաջնորդարանում պէտք է տեղի ունենայ մի ժողով ընտրելու մի պատգամաւոր հասարակութեան կողմից։

Պետերբուրգ, 8 դեկտեմբերի

Գործակալութիւնը ստացել է զանազան քաղաքներից տեղեկութիւններ ի Տէր հանգուցեալ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչի յիշատակին կատարված հոգեհանգիստների մասին, ինչպէս օրինակ Բաթումում, Մօզդօկում, Հելսինգֆօրսում և այլն։ (Հ. Գ.)

Թիֆլիսի շատ հասարակական հաստատութիւններ ցաւակցական հեռագիրներ են ուղարկում Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչի մահվան առիթով։ Վրաց ազնուականութեան կողմից մեկնել են Մեծ Իշխանի թաղմանը ներկայ լինելու նահանգական պարագլուխ իշխ. Գ. Բագրատիօն-Դաւիդօվը և իշխ. Ն. Թումանօվը։

Կովկասի Փոխարքան Բագուից՝ Մեծ Իշխան Սերգէյ Միխայլօվիչին ուղարկել էր այս հեռագիրը. «Այս րոպէիս Ձեր Բարձրութիւնից ստացայ ցաւալի հեռագիրը։ Շատ շատերը Կովկասում ողբում են ջերմապէս սիրված մարդու կորուստը։ Կինս և ես չափազանց վշտացած ենք։ Թող Տէրը Ձեզ պահէ»։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 8 դեկտեմբերի

Դումայի նախագահ Խոմեակովը Թագաւոր Կայսրից բաղդ ունեցաւ ստանալ հետեւեալ պատասխան հեռագիրը Նորին Մեծութեան անուանակոչութեան առիթով իր ուղարկած շնորհաւորական հեռագրի.

«Հաղորդեցէք Պետական Դումայի անդամներին Իմ շնորհակալութիւնը. ՆԻԿՈԼԱՅ»։ (Հ. Գ.)

Բուխարէստ, 8 դեկտեմբերի

Մինիստր նախագահ Բրատիանոյի տան մօտ մինիստր նախագահի կառքից դուրս գալու րոպէին մի բանւոր երեք անգամ կրակեց. Բրատիանօն թեթեւ վիրաւորվեց։ (Հ. Գ.)

Բուխարէստ, 9 դեկտեմբերի

Բժիշկները գտան, որ Բրատիանօն վիրաւորված է երկու գնդակներով մէջքից. երկու վէրքերն էլ անվտանգ են։ Համաձայն երեկոյեան բիւլլետէնի՝ Բրատիանոյի առողջական դրութիւնը բաւարար է։ (Հ. Գ.)

Պարիզ, 9 դեկտեմբերի

Հաւասի գործակալութեանը հաղորդում են Աթէնքից. «Զինուորական մինիստրը հրաժարական չը տուեց. զինուորական լիգան իբր նրան ներշնչել է հրաժարվել այդ քայլն անելուց»։ (Հ. Գ.)

Հռոմ, 9 դեկտեմբերի

Պատգամաւորների պալատը ընդունեց այն օրինագիծը, որով ծովային գործին վերաբերող բոլոր հարցերը կենտրոնանալու են ծովային մինիստրութեան մէջ։ Նստաշրջանը փակվեց մինչեւ փետրվարի 10-ը։ (Հ. Գ.)

Պարիզ, 8 դեկտեմբերի

Այն պրօպագանդի հետ միասին, որ մղում է ընտրութիւններից առաջ կաթօլիկական կուսակցութիւնը՝ բանւորների կեանքի բարւոքման օգտին, կայացաւ մի միտինգ, որ կազմակերպել էր կաթօլիկ երիտասարդութեան ընկերակցութիւնը։ Ժողովը, որին ներկայ էին 1500 հոգի, որոնց թւում պարլամենտի նշանաւոր անդամներ և հոգեւորականներ, քուէարկեց որոշում՝ վերացնելու գիշերային աշխատանքները հացագործատներում։ (Հ. Գ.)

Վիէննա, 8 դեկտեմբերի

Ֆրիդիւնգի դատը վերջացաւ բոլոր ամբաստանեալների արդարացմամբ։ Ֆրիդիւնգը յայտնեց դատարանում, թէ որովհետեւ պաշտօնապէս հաստատված է սլաւօնական դաշնակցութեան նախագահ Մարկովիչի Բերլինում գտնվելը այն կրիտիկական րօպէում, երբ նրան վերագրվում էր ներգործական դեր Բելգրադում, ուստի Մարկովիչին վերաբերեալ դօկումենտները ջնջվում են և նա հրաժարվում է միւսցեալ դօկումենտներից ևս օգտվելուց։ Այդ պատճառով պրօկուրօրը հրաժարվեց մեղադրելուց պատասխանատուութեան ենթարկվածներին։ (Հ. Գ.)

Վիէննա, 8 դեկտեմբերի

Աւագների պալատը միաձայն ընդունեց պատգամաւորների պալատի նակազի բարենորոգման օրինագիծը։ Պատգամաւորների պալատի բիւջետային մասնաժողովը ընդունեց ժամանակաւոր բիւջէի օրինագիծը։ (Հ. Գ.)

Լօնդօն, 8 դեկտեմբերի

Լիվերպուլում Ասկվիտը ճառ արտասանեց և մատնանիշ արեց լիբերալների փայլուն շանսերի վրա առաջիկայ ընտրութիւններին։ Շօշափելով նաւատորմի հարցը, Ասկվիտը կտրականապէս յայտնեց, որ անգլիական նաւատորմը կարող կը լինի ապագայում ևս պահել առաջնակարգութիւնը ծովի վրա և ապահովել պետութեան առեւտուրի և ծովափի անձեռնմխելիութիւնը և ամբողջութիւնը։ (Հ. Գ.)

Աթէնք, 8 դեկտեմբերի

Զինուորական մինիստրը հրաժարական տուեց։ (Հ. Գ)

Սօֆիա, 8 դեկտեմբերի

Ազգային ժողովում սկսվեցին 1910 թւի բիւջէի վիճաբանութիւնները։ Ծախքերը հաշուված են 172,102,000 լեվ։ (Հ. Գ.)

Լօնդօն, 9 դեկտեմբերի

Պաշտօնապէս յայտարարված է, որ ստատս-սէկրէտար Գլադստոնը նշանակվում է հարաւ-աֆրիկական ունիայի գեներալ-նահանգապետ։ (Հ. Գ.)

Սիդնէյ, 8 դեկտեմբերի

Հանքային բանւորների գործադուլի պատճառով այսօր 70,000 բնակիչներ մնացին առանց գազային լուսաւորութեան։ (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 8 դեկտեմբերի

Պաշտօնից արձակվեց օբէր-հօֆմէյստէր Ցիմլեւսկին՝ դառնալով իսկական գաղտնի խորհրդական։ (Հ. Գ.)

Պ ե տ ե ր բ ու ր գ.—Արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ տեղեկութիւններ են ստացվել Կ. Պոլսից և Սօֆիայից մակեդօնական նոր շարժման մասին։

Տեղեկութիւններ են ստացվել, որ յուզմունք է տիրում Վլադիմիրի, Տվէրի և Կօստրօմայի սեմինարիաների սաների մէջ։

Պետերբուրգի դատաստանական պալատի ընդհանուր ժողովը եկել է այն եզրակացութեան, որ պէտք է առաջարկվի երդւ.-հաւատարմատարների խորհրդին դուրս հանել տիկին Ֆլէյշէցին, որ նորերս հանդէս եկաւ իբրեւ փաստաբան։

Դոնի-Իւրիէվի մետաղաձուլական միութիւնը փակվեց այն պատճառով, որ վարչութեան անդամներ Բօբօրիկինի և Տօկարեւի մօտ գտնվեցին ռումբեր։ Դատարանում պարզվեց, որ ռումբերը առաջուց բերել է գաղտնի ոստիկանութեան գործակալ Խօրօլսկին։ Այդ առիթով ձախակողմեան ֆրակցիաները որոշեցին հարցապնդել ներքին գործերի մինիստրին։

Պուրիշկեվիչը Սարատովի քաղաքագլխին մի հեռագիր ուղարկեց, յայտնելով որ նա չափազանց վշտացած է կրամօլայի նոր տնկարանի բացման առիթով։

Ա ս տ ա ր ա.—Խոլերան դադարեց. կարանտինը վերցվեց։

Ռաշտից հեռագրում են «Т. Л.» թերթին, թէ Քիրմանշահում, Շահրուդում համախմբվել են Ռահիմ խանի ույժերը, որոնք գեղեցիկ կերպով զինաւորված են։ Ընդհանուր յուզալից դրութիւնը սաստկանում է։ Ռահիմ խանի տեղը յայտնի չէ։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

Սէուլ, 9 դեկտեմբերի

Մահափորձ կատարվեց Կորէայի առաջին մինիստրի կեանքի դէմ։ Մարդասպանը դաշոյնով մահացու վէրք հասցրեց մինիստրին։ (Հ. Գ.)

Սէուլ, 8 դեկտեմբերի

Կորէական առաջին մինիստրը կառքով գնալիս ենթարկվեց յարձակման 20-ամեայ մի կորէացու կողմից, որ դաշոյնով հասցրեց նրան մահացու վէրքեր։ Մինիստրը տարվեց հիւանդանոց։ Կառապանը, որ նոյնպէս դաշոյնով վիրաւորվել էր, շուտով մեռաւ։ Ոճրագործը ձերբակալվեց։ (Հ. Գ.)

Մուկդէն, 1 դեկտեմբերի

Հաղորդում են, որ Չինաստանը 400 միլիօն րուբլու փոխառութիւն է արել ամերիկական բանկիրներից։ Այդ գումարը կը գործադրվի նոր նաւատորմի վրա։ Սկսվել են աշխատանքները Կուան-Ջօն-Ջին-Ֆիւրնի գիծը շարունակելու մինչեւ Խիօրանը։ Այդ ուղին շինվում է չինական և ճապօնական դրամատէրերի միջոցներով։ Սկսված են նոյնպէս հետազօտութիւններ այն նոր գծի վրա, որ պիտի միացնի Պեկին-Մուկդէն գիծը հարաւային մանջուրականի հետ։ Այդ գիծը ունի ռազմական մեծ նշանակութիւն։ («Рѣчь»)

Քաղաքական հեղինակաւոր շրջաններում պնդում են, որ այսօր-վաղը պէտք է սպասել Կորէայի կցումը Ճապօնիային (աննեկսիա), այնպէս որ պետութիւնները կը տեղեկանան նրա մասին, երբ բանը կատարված կը լինի։ Բայց համաձայն Պորտսմուտի պայմանագրի՝ Ռուսաստանը և Ճապօնիան փոխադարձ պարտաւորութիւններ ունեն դէպի Կորէան, որոնց փոփոխել մէկը առանց միւս կողմի համաձայնութեան չէ կարող։ Այդ պատճառով կարծում են դիպլօմատիական շրջաններում, որ Ճապօնիան մինչեւ իր վճիռը իրագործելը կը ստանայ նախօրօք Ռուսաստանի համաձայնութիւնը։ Շատ հաւանական է, որ մի քանի պետութիւններ, ի թիւս որոց և Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները, բողոք յայտնեն այդ միացման դէմ։ («Рѣчь»)

Պ ա ր ի զ.—Լուր տարածվեց, որ ճապօնացի օֆիցէրները յետ են կանչվել Եւրոպայից, իսկ պահեստիները հրաման են ստացել պատրաստ լինել ներկայանալու առաջին իսկ կարգադրութիւնից։ („Б.“)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Սալօնիկ, 8 դեկտեմբերի

Դադարեցրին իրանց գոյութիւնը և վերակազմվեցին մի քանի կուլտուրա-կրթական ընկերութիւններ։ Բօլգարական սահմանադրական կլուբներից մի քանիսը օրէնքին չը հնազանդվելու պատճառով փակվեցին իշխանութիւնից։ Տեղի ունեցան մի շարք միտինգներ օրէնքի դէմ։

Մակեդօնական բուլղարները մշակեցին նոր քաղաքական կուսակցութեան կազմակերպութեան նախագիծ սահմանադրական-առաջադիմական անունով։ Նախկին պարագլուխներից երկուսը մեկնեցին Կ. Պոլիս, որպէսզի հաստատել տան կանօնադրութիւնը, նաեւ համաձայնութիւն կապեն նորակազմ լիբերալ կուսակցութեան լիդերների հետ միահամուռ քաղաքական գործունէութեան համար։ (Հ. Գ.)

Կ. Պոլիս.—Մի խումբ պատգամաւորներ զբաղված են պատգամաւորութիւն ընտրելու խնդրով պարլամենտի նստաշրջանից յետոյ Պետերբուրգ ուղարկելու համար։

Կ. Պոլիս, 1 դեկտեմբերի

Հրէական ընդհանուր գաղթականական դաշնակցութիւնը Թիւրք կառավարութեան նախաձեռնութեամբ ներկայացրեց նրան հրէաների Թիւրքիա գաղթի ծրագիրը։ Ներկայումս ծրագրի մասին բանակցութիւնները վերջացած են և Թիւրքիան ենթադրում է մօտիկ ժամանակներս հրատարակել համապատասխան օրէնք։ («Рѣчь»)

ՖԻՆԼԱՆԴԻԱՅԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պետերբուրգ, 9 դեկտեմբերի

Բարձրագոյն հիմնված յանձնաժողովի նիստը մշակելու համար կանօնների նախագիծ Ֆինլանդիայի վերաբերեալ ընդհանուր պետական նշանակութիւն ունեցող օրէնքների հրատարակութեան կարգի մասին.—Վիճաբանութիւնները, որոնց մասնակցեցին մի կողմից Կորէվօ և Դէյտրիխ, միւս կողմից արքեպիսկոպոս Եօհանսօն և պրօֆեսոր Գէրմանսօն, վերջնականապէս պարզեցին արդէն առաջուց որոշված արմատական տարաձայնութիւնները համաձայնեցնելու անհնարաւորութիւնը յանձնաժողովի ռուս և ֆինլանդացի անդամների միջեւ։ Կորէվօ մատնացոյց արեց, որ ֆինլանդական անդամների պատասխանը ապացուցանում է ռուսական և ֆինլանդական տեսակէտների սկզբունքային տարբերութիւնը և անպայման անհաշտութիւնը օրէնսդրութեան հարցի մէջ։ Մանրամասն քննադատութեան չենթարկելով ֆինլանդական անդամների առարկութիւնները, Կորէվօ պատասխանեց, որ Ռուսաստանի գերիշխանական իրաւունքները իր անբաժան մասի՝ Ֆինլանդիայի վրա կարող էին սահմանափակված լինել միայն ռուսաց պետութեան հիմնական օրէնքներով։ Մատնացոյց անելով Լաբանդայի վրա, որպէս հեղինակութեան վրա պետական իրաւունքի գիտութեան մէջ, Կորէվօ ասաց, որ Լաբանդը տարբերում է երկու առանձին տեսակի օրէնքներ. նախ՝ առանձին դաշնակից պետութիւնների առանձին իրաւունքները, որոնք կամ սահմանված են կամ բղխում են ընդհանուր պետական կամ կայսերական սահմանադրութեան որոշումներից և կարող են վերցված լինել և առանց առանձին պետութեան համաձայնութեան, երկրորդ՝ առանձին դաշնակից պետութիւնների առանձին իրաւունքներով, որոնք նրանց և կայսրութեան միջեւ սահմանված սեպարատիվ դաշնագրերով։ Ֆինլանդիան չունի և չէ կարող ունենալ երկրորդ տեսակի առանձին իրաւունքներ, այն պարզ պատճառով, որ այդ անձեռնմխելի իրաւունքները հնարաւոր են միայն դաշնակից պետութեան մէջ, բայց ոչ թէ միակում։ Նա կարող էր ունենալ առաջին տեսակի առանձին իրաւունքներ, բայց այդպիսիները կարող են վերացված լինել ընդհանուր պետական օրէնսդրութեան կարգով։ Ծանրութեան կէտը իմ տեսակէտից պարունակվում է Հիմնական Օրէնքների առաջին երկու յօդուածներում, որոնք ապահովում են կայսրութեան օրէնսդրական ժողովածուների անսասան իրաւունքները ամբողջ տարածութեան վրա, ի բաց չառնելով Ֆինլանդիան։ Արդեօք թոյլատրելի է մատնացոյց անել,—հարցնում է Կորէվօն,—որ կայսրութեան շահերը ապահովվում են վարչական օրէնսդրութեամբ հէնց այն ժամանակ, երբ բոլորի յիշողութեան մէջ թարմ են ֆինլանդական սենատի և սէյմի փորձերը, որոնք պաշտպանում են Ֆինլանդիայի կարծեցեալ պետականութիւնը՝ յանձնել մի շարք վարչական օրէնքներ սէյմային օրէնսդրութեան կազմին։

Դէյտրիխ ընդգծեց, որ Ֆինլանդիան ռուսական նահանգ է, որը ունի շրջանային ինքնավարութիւն, շնորհված նրան պետական իշխանութիւնից։ Ռուսական նախագծի հիմքի մէջ դրված են հիմնական պետական օրէնքները և մի շարք Բարձրագոյն մանիֆեստներ։ Ռուս անդամների ելակէտի անկանօնութիւնները ֆինլանդական անդամները չապացուցին, իսկ նրանց ապացոյցները համոզեցուցիչ չեն։ Եթէ ռուսական նախագիծը օրէնքի ույժ ստանայ, այն ժամանակ ոչինչ չի խլվի ֆինլանդացիներից. ինչ որ պատկանում է նրանց իրաւունքով, այդ նրանց մօտ կը մնայ։ Սպառնալիքներից մենք չենք վախենում,—ասաց Դէյտրիխ։ (Ապա մի քանի տողեր աղաւաղված են)։ Ռուսաստանը շղթաներ չէ ուզում դնել Ֆինլանդիայի վրա՝ ոչ խոչընդոտ լինել կուլտուրային, ոչ էլ բռնութիւն կատարել փոքրիկ ժողովրդի վրա։ Նրա վեհապետութիւնը իր ստորադրեալ ժողովուրդների կուլտուրայի և բարեկեցութեան մէջն է կայանում։ Սակայն ֆինլանդացիները իրաւունք չունեն պահանջել, որ մեծ համաշխարհային պետութիւնը զոհէ իր կենսական շահերը յօգուտ իր մի նահանգի։ Նախագիծը կատարելապէս համապատասխան է Կայսր Աղեքսանդր I-ի մեծ մաքի հետ, որ հրատարակված է 1808 թւի յունիսի 5-ին։

Նախագահ Խարիտոնով ասաց, որ Ռուսաստանի հետ միութիւնը խոչընդոտ չէր հանդիսանում Ֆինլանդիայի ազատ զարգացմանը։ Նուաճված շվէդական Ֆինլանդիան թէպէտ և ստացաւ վարչութեան առանձնայատուկ կարգ, բայց երկրի քաղաքական կեանքը և նրա օրէնսդրութիւնը չէին կարող զարգանալ անկախ՝ կայսրութեան օգուտից և շահերից։ Ֆինլանդիայում ֆինլանդական ազգաբնակութեան տեղական պահանջների կողքին կային և Ռուսաստանի, ռուս ժողովրդի ընդհանուր պետական շահեր։ Այժմ հաստատապէս պարզված է, որ օրէնսդրական հարցերը, որոնք սերտ կերպով կապված են ընդհանուր պետական պահանջների հետ, չեն կարող միմիայն ֆինլանդական իշխանութեան բացառական ազդեցութեանը ենթարկվել։ Ֆինլանդիան երբէք ինքնուրոյն պետութիւն չէ կազմել, իսկ երբ Շվէդիայի կազմի մէջ էր, մինչեւ անգամ չէր վայելում այն ինքնուրոյնութիւնը, որ վայելում է ռուսական միապետների միահեծան գաւազանի ներքոյ։ Ընդհանուր պետական նշանակութիւն ունեցող հարցերով նա պէտք է հետեւի Ռուսաստանին, պէտք է ենթարկվի օրէնքների հրատարակութեան մէջ սահմանված կարգին։

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՊՈԼՍՈՅ ԿԵԱՆՔԷՆ*)

Պոլիս, 14 նոյեմբեր

Այսօր կը բացուի օսմանեան պարլամենտը. սահմանադրական օսմանցիները հոգեցունց եռուզեռի մէջ են. ես տեսայ Նշանթաշէն վերադարձը դեսպաններու և մեծաւորներու կառախումբերն։ Սև թիթեռնիկներ ալ խռախճանքի մէջ էին. Թիւրքուհիներն են անոնք, որ ազատութիւնը չարշաֆին և շղարշին տակ չեն կարող վայելել։ Ֆէրաջէները տակաւին սահմանադրութեան արեւ չեն տեսած, սակայն երեսի շղարշները երբեմն թափանցիկ կը դառնան. օսմանցիին կրօնական սկզբունքը յեղաշրջելու համար, սահմանադրութիւնները բացարձակապէս ուժ չունին։ Ազատամտութիւնը խղճալ Թիւրքուհիներուն համար տակաւին գաղտնածածուկ կը մնայ. տակաւին անոնք բաց հանրակառքի մէջ մնալու իրաւունք չունին. Շիրքէթի Խայրիէի և ուրիշ պօլսական ներքին շոգենաւերուն մէջ ամենէն ազատամիտ Թիւրքուհին իսկ սահմանուած է բաժնուած՝ կանանոցի բաժինին մէջ մնալ։

*

Երեսփոխանական ժողովի երկրորդ անգամ բացումը կատարուեցաւ Չըրաղանի պալատին մէջ, հոն ուր կարմիր սուլթանը յաւիտենական բանտարկութեան մատնած էր իր եղբայր Մուրադը. եթէ չարագուշակութիւն չէ բրածս, արդեօք հիմա հոն Թիւրքական խաւարամտութիւնը ազատ սահմանադրութիւնը կաշկանդուած չպիտի պահէ։ Դարձեալ երեսփոխանական նախագահ կընտրուի միեւնոյն Ահմէդ Րիզան, որուն վրայ երիտասարդ-Թիւրք ողջամիտ դասակարգը բնաւ լաւ ազգաշէն գաղափար մը կազմած չէ։ Ահմէդ Րիզան՝ կը կարծուի, և շատեր համոզուած են, որ ըլլայ Օկիւստ Կոնտի վարդապետութեանց պրօպագանդ առաքեալ մը. հակասահմանադրականները զայն մասոնի մը տեղ կընդունին. և արդէն ճիշդ այս օրերուս մէջ ընդհանուր հասարակութեան մէջ զրոյց մը կը շրջի, թէ ամբողջ երիտասարդ-Թիւրքերը՝ Ահմէդ Րիզային ռահվիրայութեամբ՝ կը մաքառին մասոնականութիւնը ծաւալելու իսլամ ցեղին մէջ։ Մի գուցէ հակասահմանադրական գիւտեր ըլլան այս զրոյցները, որով կրնան գրգռել պահպանողական Թիւրք մասսան և յեղաշրջել սահմանադրական խաղաղութիւնը։

Թիւրքիոյ այժմեան յեղյեղուկ կացութենէն՝ ամեն բան կարելի է սպասել։ Յունաց պատրիարքը վերջնականօրէն ջերմ բարեկամ կը դառնայ երիտասարդ-Թիւրքերին. Ահմէդ Րիզա ինքնաբերաբար կերթայ յոյն Յովակիմ պատրիարքին և կիմացնէ անոր, որ երեսփոխանական ժողովը ջերմ պաշտպան պիտի ըլլայ յոյն պատրիարքութեան լիազօր իրաւունքներուն. և պատրիարքին դէմքին դաժանութիւնը կը ջնջուի. երկրորդ օրը ներքին գործոց Թիւրք մինիստրութեան կայցելէ յունաց պատրիարքը։ Դառնութիւնները քաղցրացած են։ Ահմէդ Րիզա նոյն օրերը քաղցր դեղահատ մըն ալ կը նետէ կաթոլիկ-հայերու Սապպաղեան հրաժարեալ պատրիարքի բերանը. այդ միեւնոյն դեղահատը կը հրամցուի Դուրեան պատրիարքին. սակայն անոր դառնութիւնը ոսկեզօծ դեղահատով չը քաղցրանալով Ադանայի չարչարանքի լեռնէն անուշ խոստումներով չուզեր վար իջնել։

Թէեւ հայ երեսփոխանական ժողովը՝ շուարած կուզէ, որ Դուրեան սրբազան ետ առնէ հրաժարականը, սակայն անյեղլի հաստատուն կը մնայ Դուրեան. հրաժարիլ տուողները՝ քիչ մը լրջօրէն մտածելու էին. հիմա որ կնճռոտած է հարցը, կուզուի նուաստացնել և խաթարել հայ պատրիարքական իրաւունքները։ Կնճռոտ է կացութիւնը։ Թիւրք վարչութիւնը լռելեայն խոստովանած է, որ Ադանայի ջարդի պատճառ տուողներն հեղինակաւոր Թիւրքեր են, որոնց եթէ խնդրուած պատիժը տրուի, քաղաքական անսանձելի խռովութիւն և ապստամբութիւն մը կը ծագի։ Սակայն Դուրեան կը պնդէ իր պահանջներուն վրայ և կուզէ, որ արդարութիւնը տեղը երթայ, և պատժուին յանցաւորները, որոնք Ադանան խեղդեցին արիւնի ծովին մէջ։

Դուրեանի խնդիրքը անլսելի պիտի մնայ։

Դուրեան իր պատրիարքական իրաւունքները մասամբ մը փրկած պիտի ըլլայ, եթէ այլեւս չբազմի պատրիարքական աթոռին վրայ, երբ պիտի չկատարուին իր պահանջները։

Ու հայ պատրիարքական նոր ընտրութիւն մը եթէ հարկ ըլլայ, կատարուելու է այն ատեն, երբ Թիւրքերն պաշտօնական գոհացուցիչ անուշ խոստումներուն համոզուինք որ կարելի է հաւատք ընծայել։

*

Պատրիարքական այս ողբացեալ կացութիւնը՝ մեծ լքում կը պատճառէ ընդհանուր հայութեան. հեղինակաւոր անձնաւորութիւն մը ինծի կըսէր այսօր, որ պատրիարքարանի դիւանին օրը օրին գործունէութիւնը՝ բոլորովին խաթարեալ կը մնայ։ Արդէն սահմանադրութենէն վերջը՝ կը սկսէր այդ խանգարումը։ Ինծի հետ այդ խօսքերը ընողը, հակառակ հակաօրմանեանական մը ըլլալուն, անկեալ նախորդ պատրիարքի դիւանական կարգադրութիւնը շատ գնահատելի կը գտնէր։

Հոս Կ. Պոլիս ընդհանուր եկեղեցականներու կացութիւնը նիւթապէս շատ խղճալի կը տեսնեմ. զրպարտութիւնները սխրագործ շահատակումներով՝ անուանարկելով եկեղեցական դասակարգը, բնականաբար պիտի տուժէր անոնց նիւթականը. դեղին, ճարպալից պարեգօտով և վերարկուներով ման կուգան հայ վարդապետներ ու քահանաներ. բացառութիւն կը կազմէ Հմայեակ Դիմաքսեան և իր դասակարգի մէկ քանի եպիսկոպոսներու պերճաշուք արտաքինը։ Աղքատ տէր-հայրեր՝ աղքատներու աւելի նպաստաւոր կը գտնուին, զրկուելով զրկուածները կաշակցին։

Գոհացուցիչ չէ նաեւ հայ վարժարանական կեանքը. Օրմանեանի օրով աւելի խանդավառութիւն մը եղած է կրթական հաստատութեանց մէջ։ Ազգը հիմա նկատողութեան է առած միմիայն Կեդրոնական վարժարանը և կաշխատի, որ զայն եւրոպական պահանջներով կրթական բարձր հաստատութեան վերածէ։ Իր կրթական խորհրդին մէջ կան գործին գիտակից անձնաւորութիւններ։

Հոս Կ. Պոլիս, հայ կրթարաններու անկումին պատճառը ինքնին հայ ծնողքն է։ Նորասիրութիւնը կամ օտարասիրութիւնը առաջ միմիայն հայ կաթոլիկ հասարակութեան խոշոր մէկ թերութիւնն էր. հիմա անով վարակուեր է նաեւ անտարբեր հայ լուսաւորչականը. ունեւոր ու միջակ ընտանիքի զաւակներ՝ ազատ մուտք ունին օտարազգի վարժարաններուն մէջ. ազգայնական գաղափարին վրէժխնդիր կը մնայ միայն աղքատ դասակարգը, որ դժբաղդաբար նիւթապէս հայ վարժարանաց աջակցութիւն մը չունենար։

Հայ աշակերտներ, որ կը յաճախեն օտարազգի վարժարաններ, միայն օտար լեզու մը կը սորվին, ուրիշ ոչինչ. սակայն միեւնոյն լեզուն և աւելին կաւանդուի ազգային ամեն մէկ վարժարանի մէջ։ Կայ նաեւ օտարամոլութեան ուրիշ պատճառ մը։ Հայ աշակերտը, որ կը զարնէ օտար վարժարաններու դուռը, այն ապահովութիւնը և հաստատ յոյսն ունի, որ ընթացքը աւարտելուն՝ ինքը անգործ չի մնար. օտար դաստիարակներ հոս Պոլիս ձայն ու հեղինակութիւն ունենալով՝ կաշխատին շահեկան հաստատութեանց մէջ տեղաւորելու իրենց կրթած սաները։

Եթէ մեր ազգին մէջ ձեռնտուութեան գաղափարը իրականութիւն ունենայ, դիւրաւ ամեն տեսակ անկում՝ իր կանգնումը կը վերստանայ։

Ձեռն ի ձեռն աջակցելու են։ Օտար ցեղեր հոս միայն իրենց ցեղերուն օգտակար կըլլան, առ այժմ Պոլիս ցեղերը ապրելու համար ազգամոլութեան գաղափարը անթերի ի գործ կը դնեն։ Ազգամոլութեան մէջ՝ ամենէն մոլեռանդներն են յոյները, գերմանացիք և հրէաները։ Ասոնք ստակը իրենց շրջանակէն դուրս չեն հաներ. ասոնք միայն իրենց ցեղին մէջ կը բաժնեն գործերը, առուտուրը և պաշտօնները։

Քանի հոս եկած եմ՝ ընդհանուր գանգատ կը լսեմ, որ հայ ցեղը ազգայնական պաշտպանութենէն թուլցած է, օտարին կուտայ իր ստակը։ Վարժապետ, բժիշկ, ճարտարապետ, պաշտօնեաներ (անգլուտյէ) և ամեն վաճառական ու արհեստաւոր միեւնոյն տրտունջը ունին ցեղային անխնամապաշտպանութեան համար։

Ամեն ցեղ ուրիշ ցեղին օգնելու պարտականութիւն ունի, սակայն առանց փճացնելու իր ցեղին բարձրացումին. նախ ինքնօգնութիւն, յետոյ օտարամոլութիւն։ Ե.

*) Ներկայ թղթակցութեան հրատարակումը մեր կամքից անկախ պատճառով ուշացաւ։ Խմբ.

Ցայտնելով իր կարծիքը, նախագահը միացաւ յանձնաժողովի ռուս անդամների առաջարկութիւններին։ Դրանից յետոյ յանձնաժողովը, կատարելով իր վրա բարձրագոյն դրված յանձնարարութիւնը, փակվեց նախագահի կողմից։

Նախագահի և նրա հետ համաձայն անդամների ձայների մեծամասնութեամբ կայացված՝ յանձնաժողովի եզրակացութիւնը, որին կցվում է անդամների փոքրամասնութեան առանձին կարծիքը, կը մացվի նախագահի ձեռքով մինիստրների խորհուրդը մարտի 28-ի Բարձրագոյն հրամանի ճիշդ հիման վրա։ (Հ. Գ.)

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Վան, 25 նոյեմբերի

Սպասում էինք, որ Կ. Պոլսի ազգ. ժողովը, որ հերթական խնդիր էր դարձրել Աղթամարի ու Վանի հոգևոր վարչութիւնների հարցերը, բաւարար կարգադրութիւններ կանի՝ վերջ տալու այն աննորմալ դրութեան, որ կայ այժմ Վասպուրականում, որից օգտվել են և շարունակում են օգտվել անպատասխանատու մարդիկ։

Ոչ մի բաւարարութիւն չէ տրվել ցարդ և այժմ էլ իմանում ենք, որ Աղթամարի քաղ. ժողովը որոշել է փակել վանքի վարժարանը, դադարեցնել հողագործական աշխատութիւնները և տաւարներն էլ արգէն ծախել է։ Աղթամարում կային հարիւրի մօտ երկրագործական անասուններ, որոնց արժէքն էր 4—500 ոսկի. ինչ է լինում այդ գումարը. Աղթամարի վարչութիւնը այս փոխանցման շրջանում իրաւասութիւն ունէ՞ր մի այսպիսի պատասխանատուութիւն վեր առնել. արդեօք նրանց գումարն էլ չէ՞ կորել Դուռնայեան կարասում, ինչպէս կորան այնչափ արծաթեայ գոյքեր և սպասներ։ Երևում է, որ մինչև ազգ. պատրիարքարանի կարգադրութիւն անելը, յաջորդ եկեղեցականը, որ գալու է ստանձնելու Աղթամարի վարչութիւնը, աւերակներ և ամայութիւն միայն պիտի տեսնի իր շուրջը։

Իսկ Վանի առաջնորդական տեղապահի պաշտօնին նշանակվել է մի ոմն Մակար վարդապետ, Լիմ անապատի փոխ-վանահայրը, որ երբէք համապատասխան չէ այդ պաշտօնի համար. այդ պատճառով հաւանական չէ, որ Վանի գաւառ. ժողովը ճանաչէ նրան և հրաւիրէ ստանձնելու իր պաշտօնը։ Ներկայ առաջնորդ. փոխանորդ Մեսրոպ քահանան աւելի կարող ու ձեռնհաս է, քան այդ վարդապետը, որ սրանից առաջ Արճէշի և Աղիւլջեվազի փոքր թեմերն էլ չէ բաւականացրել։

Նահանգիս պաշտօնեաների մէջ մեծ փոփոխութիւններ եղան, գրեթէ կառավարական կազմը ամբողջովին փոխվեց. հները պաշտօնանկվեցին իբրև անձեռնհասներ ու զեղծարարներ, ու նրանց փոխարէն քննութեամբ պիտի նշանակվեն նորերը։ Բաւականաչափ հայեր էլ դրել են իրանց թեկնածութիւնը, գլխաւորապէս ուսուցիչներից, որոնցից կենտրոնական վարժարանի ուսուցիչներից Ղևոնդ Խանջեան ոստիկանական պաշտօնի կոչվեց և նրա փոխարէն երկու թիւրք զինուորական օֆիցերներ թիւրքերէն լեզուի դասեր վերցրին կենտրոնականում։ Դժբաղդաբար, կարող, լեզուագէտ հայեր պակասում են, հետևաբար չենք կարող գանգատվել, թէ բաւարար թւով հայեր պաշտօնի չեն կոչվում. վանեցիները թիւրքերէն լեզուին չեն տիրապետել. սրանից առաջ մեր վարժարաններում կարևորութիւն չէին տալիս թիւրքերէնին, համարելով որ հիւանդ Թիւրքիան մեռնելու է շուտով, հետևաբար աւելորդ ժամավաճառութիւն է պարապել թիւրքերէնով. սրա ձախորդ հետևանքները այժմ կրում ենք անհա։

Մարակ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԺԻՇԿ ՄԻՍԱՔ ԱՐԱՄԵԱՆՑ

Թիֆլիսում լուր է ստացվել, որ Սալիանում վախճանվել է հայութեան ոչ անյայտ հասարակական գործիչ և գրող բժիշկ Միսաք Արամեանցը։

Հանգուցեալը իր ուսումն ստացել և աւարտել է Ներսիսեան դպրոցում։ Նա աշակերտել էր Ստեփաննոս Նազարեանցի աղջկայ հետ և, երիտասարդական հասակում, գտնվելով երևի հայկական այդ մեծ վերանորոգչի ազդեցութեան ներքոյ, դաւանում էր ազատամտական գաղափարներ և երկար ժամանակ աշխատակցում էր «Մշակին»։ Ապագայում, կեանքը և հայկական դասն իրականութիւնը յեղաշրջումն առաջ բերին նրա աշխարհահայեացքի մէջ և նա դարձաւ հայկական պահպանողականութեան սիւներից և հայ-լուսաւորչական եկեղեցու թունդ ջատագովներից մինը։ Ցայտնի է այն բանակռիւը, որ նա մղեց Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեանի ամուսնալուծութեան մասին գրքի դէմ, երբ նա աշխատում էր ապացուցանել, որ ամուսնութիւնը լինելով նուիրական խնստիտուտ, ամուսնալուծութիւնը անթոյլատրելի է։ Նրա այլ գրուածների մէջ ուշադրութեան արժանի է «Սալիանից Էջմիածին» ճանապարհորդական նկարագրութիւնը։ Երկար և ձիգ տարիներ, նա վարում էր գաւառական բժշկի պաշտօնը և այդ պաշտօնում նա վախճանվեց։

Ցանձին Արամեանցի գերեզման է իջնում հայկական հին սերնդի տիպիք ներկայացուցիչներից մինը, բայց մի համեստ, աշխատասէր և գործունեայ ու ժողովրդասէր ներկայացուցիչ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը դեկտեմբերի 20-ին նշանակել է ընդհանուր ժողով կենտրոնի և ճիւղերի 1910 թ. նախահաշիւները քննելու և հաստատելու համար. նոյն ընդհանուր ժողովին խորհուրդը ներկայացնելու է զեկուցումն Ալ. Պօղոսեանի խոշոր նուիրատուութեան մասին։ Պօղոսեանը նորից աւելացրել է թէ նուիրած գումարի և թէ գրքերի քանակութիւնը. դրամի գումարը մօտ 7700 րուբլի է, իսկ գրքերի արժողութիւնը մօտ 4000 րուբ.։ Ընկերութիւնը այժմ հնարաւորութիւն ունի հէնց սկզբի 2—3 տարիների ընթացքում ծախսել տարեկան ոչ պակաս 1000 ր. գրքերը հրատարակելու վրա, իսկ հետևեալ տարիներում աւելի գումարներ կարող է ծախսել, միացնելով ծախսելիք գումարի վրա գրքերի վաճառումից ստացած փողը։

✦ Թիֆլիսի նահանգապետը թոյլատրել է Թիֆլիսում և Թիֆլիսի նահանգում ժողովրդական ընթերցանութիւններ կազմակերպող ընկերութեան վարչութեան կազմակերպել Աւճալեան աուդիտորիայում ընթերցանութիւններ, բացի ռուսական լեզուից, նաև վրացերէն և հայերէն, այն պայմանով, որպէսզի յիշեալ վարչութիւնը նախօրօք Թիֆլիսի ոստիկանապետին ներկայացնէ ընթերցանութիւնների ծրագիրը։

✦ Երէկ, հինգշաբթի, թէ սիւննի և թէ շիա մուսուլմանների ղուրբան-բայրամն էր, այսինքն զոհաբերութեան տօն։ Այդ տօնը կայանում է նրանում, որ զոհում են մի ուղտ, որի միսը բաժանում են ամենքին։ Զոհը հասարակական է, բայց ունևոր անհատներն էլ զոհում են ուղտ, իսկ չունեւորները ոչխար։ Պարսկաստանում և Թիւրքիայում զոհի համար նշանակված ուղտը զարդարվում է և տարվում մեծ շուքով ու նուագածութեամբ այն հրապարակը, ուր պէտք է նա զոհվի։ Այդ օրը յատկապէս ընտրվում է և մի շահ, որի հրամաններին զոհի տևողութեան ընթացքում պէտք է ենթարկվի և իսկական շահը։

✦ Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան օգտին դեկտ. 12-ին տրվելիք երեկոյթը յետաձգվում է դեկտեմբերի 29-ին, Մեծ Իշխանի մահվան առիթով։

✦ Ամսիս 8-ին Թիֆլիսի նահանգապետի նախագահութեամբ կայացաւ նահանգական ատեանի նիստը, քննելու Կ. Հ. Բ. Ընկ. Թէլաւի ճիւղի փակման հարցը։ Ճիւղի փակումը տեղի էր ունեցել սեպտեմբերի 15-ին նրա օգտին նշանակված դրօսանքի առիթով։ Ատեանի նիստին մասնակցելու համար հրաւիրված էր և Ընկ. խորհրդի նախագահ Ս. Յարութիւնեանը։ Ատեանը երկարատև քննութիւնից յետոյ միաձայն եկաւ այն եզրակացութեան, որ ճիւղի գործերը միշտ ընթացել են կանոնաւոր, ճիւղի հաշիւների մէջ թերութիւններ չեն նկատվել և առհասարակ ճիւղի գործունէութիւնը եղել է օրինական։ Իսկ անբաւականութիւնները եղել են միմիայն ոստիկանութեան և դրօսանքի կարգադրիչի մէջ։ Ատեանը որոշեց թոյլ տալ ճիւղի վերաբացումը և նահանգապետը նոյն օրը հեռագրեց Թէլաւի գաւառապետին՝ թոյլ տալ բանալ ճիւղը։

✦ Կ. Հ. Բ. Ընկ. Ցարսկիէ-Կոլօդցիի նորաբաց ճիւղը խնդիր է ներկայացրել Թիֆլիսի նահանգապետին, որ թոյլ տրվի գրադարան-ընթերցարան բանալ նոյն տեղում։

✦ Կովկասեան տնայնագործական կօմիտէտը խնդրամատոյց է եղել երկրագործութեան և հողային բարեկարգութեան գլխաւոր կառավարչին, որ ամենամեայ 4000 րուբլի նպաստը դարձվի 18,000 րուբլի։

✦ Մելիտօն Արվէլաձէն խնդրամատոյց է եղել Թիֆլիսի նահանգապետին, որ թոյլատրվի իրան հրատարակելու Թիֆլիսում մի ամենօրեայ թերթ վրացերէն «Ախալի Սխիվի» անունով։

✦ Դեկտեմբերի 8-ին առաւօտեան ժամը $8^1/_2$-ից Միքայէլեան պրօսպէկտի վրա, Ա. Պարոնբէգեանի տանը, մեծ հրդեհ ծագեց, որ հանգցրեց հրդեհաշէջների խումբը հազիւ միւս օրը կէսօրին։ Ինչպէս պատմում են, հրդեհը սկսվել է վառարանից դուրս թռած մի երկու կտոր կրակից։ Այրվեցին Ցրիդրիխ Գաուխի և Րակովի հիւրանոցատները։ Թէ այս անձերի և թէ տնատէր Պարոնբէգեանի կրած վնասները հրդեհից հաշւվում են 100 հազարից աւել։ Տունը ապահովագրված չէ։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը որոշում է կայացրել միջնորդել, որ բժիշկների և բնագէտների համառուսական երկրորդ համագումարը տեղի ունենայ Թիֆլիսում։

✦ Թիֆլիսի ժուռնալիստ Լևոն Կիպիանին ներկայումս նստած է բանտում դատաստանական պալատի վճռով՝ Թիֆլիսի արքունական թատրոնի վերատեսուչ Ակիմովին մամուլի միջոցով վիրաւորելու համար։ Պատիժը 7 օրով է։

✦ Քութայիսում հաստատվում է գրքեր հրատարակողների մի ընկերութիւն «Արևմտեան Վրաստան» անունով։

✦ Բագուի քաղաքագլուխը թոյլ է տուել իշխ. Գէլովանիին հրատարակել Բագւում վրացերէն մի շաբաթաթերթ «Հատիկ» անունով։

✦ Կարգադրված է 500 րուբլի տալ ամեն տարի երկրագործութեան դեպարտամենտի միջոցներից կովկասեան տնայնագործական իրերի ցուցահանդէս կազմակերպելու համար։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը որոշել է բանաստեղծ Կոլցովի ծննդեան 100-ամեակի առիթով քաղաքային դպրոցներից մինը անուանել Կոլցովեան։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը ներկայումս զբաղված է սպանված ոստիկանների այրիներին կենսաթոշակներ նշանակելու խնդրի ուսումնասիրութեամբ։

✦ Նոր երկաթուղագծերի խնդրով զբաղվող մասնաժողովը դեկտ. 15-ին կը ձեռնարկէ Հիւսիսային Կովկասում բելային գծեր կառուցանելու հարցի քննութեան։ Հարցի քննութեանը մասնակցելու են Կովկասի Փոխարքայի և Թերեքի ու Կուբանի շրջանների ներկայացուցիչներ։

✦ Կիրակի օրը ժողովրդական տանը բժ. Ֆէօդորովը կը կարդայ «Ցեղնածութեան ֆիզիօլոգիան»։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը Պետերբուրգից տեղեկութիւն ստացաւ, որ դեկտ. 9-ին մինիստրների խորհրդի քննութեանը առաջարկվեց Թիֆլիս քաղաքին 3 միլիօն րուբլի փոխառութիւն կնքելու թոյլտուութեան խնդիրը։

✦ Չորեքշաբթի օր, դեկտ. 9-ին, Զուբալովի անուան ժողովրդական տանը տօնվեց վրացի տաղանդաւոր դերասանուհի Գաբունիա-Ծերեթելիի 30 ամեայ յոբելեանը։ Նախ կատարվեց յոբելեանական հանդէսը և ապա ներկայացվեց «Խանումա» պիէսը, որում յարգելի յոբելեարուհին Խանումայի դերը խաղում է այնպէս ասած ամեն մրցումից բարձր։ Բեմի վրա տաղանդաւոր դերասանուհուն շնորհաւորեցին ուղերձներով պատգամաւորութիւններ՝ վրացական սեկցիայի վարչութիւնից, քաղաքային վարչութիւնից, հայկական սեկցիայից, որի կողմից մատուցվեց ուղերձի հետ թարմ ծաղիկներից մի քնար, օսերի և լեհական թատերասէրների խմբից, Օդեսայի վրացի ուսանողներից, Սարաջեվի գործարանի բանւորներից, Թիֆլիսի մի խումբ բանւորներից, վրաց բեմի ծառայողներից, վրացի սիրողներից և այլն։ Յոբելեարուհին ստացաւ թէ պատգամաւորութիւններից և թէ հասարակութիւնից շատ ընծաներ։ Թատրոնը կատարելապէս լի էր հասարակութեամբ, որին մեծ բաւականութիւն պատճառեց «Խանումա» պիէսի աչքով և սահուն խաղը—սիրողների, մանաւանդ յոբելեարուհու՝ Գաբունիա-Ցագարելիի հիանալի դերակատարումը։ Նուագում էր այդ երեկոյ երկաթուղու ծառայողների երաժշտական խումբը։

✦ Հարաւային Ռուսաստանում կրթութիւն տարածող գերմանական ընկերութեանը Թիֆլիսի նահանգապետը թոյլատրել է բանալ Թիֆլիսի գաւառի Ելիսաւէտալ գաղութում գրադարան-ընթերցարան։

✦ Վաղը երեկոյեան Թիֆլիսի Հասարակական կլուբում բժ. Մ. Գէդէվանի կը կարդայ րէֆէրատ «Ջղային սիստեմի դերը օրգանիզմի մէջ և հոգեկան հիւանդների կռիւը ազատութեան համար» թեմայով։ Րէֆէրատից յետոյ տեղի կունենայ վիճ, իսկ ամենից վերջը՝ գրական-երաժշտական բաժանմունք։ Առաջիկայ տօների համար կլուբը բօրսայի դահլիճում կը սարքէ բեմ, որից, բացի կլուբից, կարող են օգտվել և կողմնակի հիմնարկութիւններ ու անձնաւորութիւններ՝ աննշան վճարով։

✦ Կազանից մեզ գրում են, որ համալսարանից՝ վճար չը ներկայացնելու պատճառով՝ դուրս են արված 671 ուսանողներ, որոնց մի մասը յոյս ունի մի կերպ վճարել և վերականգնել իր իրաւունքը. միւս մասը գտնվում է ողորմելի կացութեան մէջ։

✦ «Մշակի» № 273-ի «Թատրոն և երաժշտութիւն» բաժնում վրաց ներկայացման («Կուսակցութեան մարդ ?!») րեցէնզիայի այն պարբերութեան վերջին տողերում, որ սկսված է «Պիէսի մէջ կան և գրական տիպի, իդէալիստ մի երկու գործիչներ»..., սպրդել է հետևեալ սխալը. «... աշխատելով մաքրագործել կուսակցութիւնը այն մթին տարրերից, որոնք, օգտվելով ա ե ր ե ր ի ց՝ ազատագրական շարժումների ժամանակ...»։ Պիտի լինի՝ «... այն մթին տարրերից, որոնք, օգտվելով ա ռ ի թ ի ց՝ ազատագրական շարժման ժամանակ...» և այլն։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Դեկտեմբերի 9-ին, Թիֆլիսի 2-րդ կարգի վաճառական Իվան Եգ. Ղարաջեվի կառավարիչ Թիֆլիսեցի Նիկողայոս Լիլիփարովը յայտնեց ոստիկանութեան, որ նոյն օրը ցերեկվայ ժամը 4-ին Ղարաջեվի խանութի հաշւապահ Գրիգոր Մարտիրոսեանը՝ 20 տարեկան, օգտվելով բոլոր ծառայողների բացակայութիւնից, գանձարկղը կոտրելով յափշտակել է 579 ր.։ Միջոցներ են ձեռք առնված յանցաւորին բռնելու։

✦ Դեկտեմբերի 9-ի գիշերը Վօրոնցովի խճուղու վրա Բասէնցեանի օսլայի գործարանում գտնվեց այդ գործարանի բանւոր ալէքսանդրօպօլցի Ալէքսանդր Այդինեանի դիակը։ Քննութիւնը պարզեց, որ Այդինեանին կողոպտելու նպատակով սպանել է ղըլաղցի Աստուր Խաչատրեանը 18 տարեկան, որը և ձերբակալված է։

ԼՈՒՐԵՐ ՎՐԱՑ ԿԵԱՆՔԻՑ

✦ Անցեալները հաղորդեցինք, որ Սուխումի շրջանի պետական կալուածներից դուրս են քշում 40-ից աւելի վրացի գիւղացիների։

Դեկտեմբերի 5-ին Թիֆլիս եկան այդ գիւղացիներից ուղարկված 3 հոգի, որոնք երկրորդ անգամ պէտք է դիմեն Փոխարքային, որ 30 տարի առաջ բնակութիւն հաստատած այդ գիւղացիներին հանգիստ թողնեն, թոյլ տան իրանց տեղերում ապրելու։ Շատ սրտաշարժ է այդ եկած մարդկանց պատմածը. քարերն անգամ կաղաղակեն այս թշուառ ընտանիքների աղիողորմ դրութիւնը։ 80-ական թւականներին խոպան տեղերը բնակելի դարձրին, գիւղ շինեցին, իսկ այժմ դրանց ասում են՝ «գնացէք»։ Ընտանիքները ծծկեր մանուկներով մնացել են դուրսը դաշտերում այս ցուրտ ձմեռ։

✦ Մօսկվայում հիմնվել է վրաց դրամատիքական ընկերութիւն։

✦ Վրաց թերթերը հաղորդում են, որ Օդեսայի վրացի աղքատ ուսանողների վիճակը նիւթապէս շատ վատ է. քաղաքապետը չէ թոյլ տուել տարեկան սովորական երեկոյթը կազմակերպել, որը այս ուսանողների միակ յոյսն էր։

✦ Նիկօն էկզարխի սպանութեան առիթով արդարադատութեան մինիստրութիւնը մինօդին յայտնել է կարճել գործը, քանի որ սպանողների հետքը անգամ չէ երևում։

✦ Նոյեմբերի 30-ի գիշերը Օզուրգէթում տեղական հոգևոր դպրոցի տեսչի բնակարանն են մտել ատրճանակներով զինված չարագործներ, արձակել են և փախել. տեսուչը մնացել է անվնաս։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

✦ Հաւատացնում են, որ Ֆինլանդիայում շուտով կը հիմնվի փոխարքայութիւն և որ փոխարքայ կը նշանակվի մի բարձրաստիճան անձն։ Գեներալ Զէյն առաջվան պէս մնում է գեն.-նահանգապետ։ («Р. В.»)

✦ Պրօֆեսօր Մ. Մ. Կովալևսկին երկրորդ սեմեստրից կը սկսի դասախօսութիւններ կարդալ կանանց բարձր կուրսերում։

✦ Առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրութիւնը հաստատեց արևելեան գործնական ակադեմիայի կանոնադրութիւնը Արևելագիտութեան Ընկերութեան կից։ Ակադեմիայի նպատակն է արևելեան լեզուների և երկիրների մասին գործնական գիտութիւններ հաղորդել այն անձանց, որոնք պատրաստվում են վարչական, հիւպատոսական և առևտրա-արդիւնաբերական ծառայութեան և գործունէութեան համար մեր արևելեան ծայրագաւառներում և դրանց հետ շփվող երկիրներում։ Ակադեմիայի դասընթացքը եռամեայ է և բաղկացած է նախապատրաստական, գործնական և ակադեմիական բաժանմունքներից։ Ունկնդիրներ կարող են լինել միջնակարգ դպրոցներ աւարտողները. թոյլատրվում են և ազատ ունկնդիրներ։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԲԱՇԻՆՋԱՂԵԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

II

Ես այցելեցի նկարիչ Գ. Բաշինջաղեանի պատկերահանդէսը։

Այնտեղ կային մի քանի հին, իսկ մեծ մասամբ նոր նկարներ։

Հներն էլ ենթարկվել են մի հարևանցի խմբագրութեան և դարձել են աւելի արտայայտիչ։

Պատկերահանդէսը զետեղված է նկարչի տանը, նրա սեփական արուեստանոցում։

Ուշադրութեան և յիշատակութեան արժանի է այդ արուեստանոցը։

Դա մի ընդարձակ մեծ սենեակ է, բարձր առաստաղով, հոյակապ, առատ լուսաւորութեամբ։ Պատուհաններից բացվում է լայն հօրիզօն, որի հեռաւոր կէտերից մէկն է հսկայական Կազբեկի ծերունազարդ գագաթը, իսկ աւելի մերձաւոր գօտիներում, Թիֆլիսը իր շրջականերով։

III

Հրաշալի պատկեր է «Անտառը ձմեռ ժամանակ»։ Նրա մէջ կայ և գեղարուեստական գեղեցկութիւն և տրամադրող դասաւորութիւն։ Պատկերի առաջին կարգում ձիւնաթաթախ անտառն է անդորր և ցուրտ բնութեամբ. անտառի խորքում սառած օդ կապտաւուն մշուշով. իսկ հեռու հօրիզօնում պայծառ երկինք՝ բացվող արշալոյսով։ Իւրաքանչիւր մասը բերում է իր տպաւորութիւնը, իսկ բոլորը միասին առաջացնում են գեղարուեստական ծայրաէն տրամադրութիւն։

Կայ և մի ուրիշ պատկեր, որ ներկայացնում է ձմեռը անտառում։ Այնտեղ անտառի խորքը լուսաւոր հօրիզօններ չէ բացում, այլ ընդհակառակը տանում է դէպի ձմերային ձիւնալի թանձաւուտները։ Անտառը իր բոլոր ծառերով ծածկվել է մոխրագոյն և կապտաւուն մի շղարշով և միայն հօրիզօնի առաջին գծի վրա ցցված են մի երկու սօսիներ պայծառ լուսաւորութեամբ։

IV

Տպաւորիչ և ինքնատիպ է «Նորածագ լուսինը» պատկերը, որը արդիւնք է յատուկ դիտողութիւնների բնութեան խորշերում։

Մեծադէմ է կարմրագոյն լուսինը թանձր լուսաթաթախ մթնոլորտում. նրա արտացոլումը ջրերի մէջ կրկնապատկերն է բնականի։ Գեղեցիկ է ջրի պատկերացումը։

Ինչպէս յայտնի է, լուսնեակ գիշերները նկարելը Բաշինջաղեանի սիրած թեման է։ Եւ նկարիչը բացի վերև յիշվածից տուել է դարձեալ մի քանիսը։

Նրանցից մէկը ներկայացնում է ծով լուսնի առատ ցոլքով։ Ծովի ծփանքի վրա խաղում է լուսինը արտայայտիչ անդրադարձումներով։

Միւս պատկերները ներկայացնում են լուսինը ամպերի մէջ, լուսինը մաքրված մթնոլորտում, լուսինը մշուշի մէջ և այլն։

Լուսնի տեսարանները Բաշինջաղեանի համար սիրպաւ արտայայտութիւն ունենն։

V

Ծովային պատկերներից յիշատակենք Սեւանայ լիճը ծփանքի մէջ։ Ալիքները մեծ չեն, բայց փոխել են իրանց գոյնը, կանաչից անցնում են սպիտակի։

Մի ուրիշ պատկեր ներկայացնում է Սև ծովի մի խորշը լեռնային ծովափի մօտ։

Մեծ պատկերներից յիշատակենք «Ալազանի հովիտ», որ բացում է մեծ հօրիզօն բազմատեսակ տեսարաններով։

Մի պատկեր ցոյց է տալիս Ռազմավիրական ճանապարհի մի կտորը Թամարայի ամրոցի մօտ։

Բաշինջաղեանը մտադիր է իր պատկերներից տասը հատը ուղարկել Պետերբուրգ այնտեղի «Նկարիչների Ընկերութեան» ցուցահանդէսի, իսկ վեցը Մօսկվա՝ այնտեղի նորակազմ նկարիչների ընկերակցութեան ցուցահանդէսի համար։

Ա. Քալանթար

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Կ ա խ ա ղ ա ն հ ա ն վ ա ծ ն ե ր ը

Թաւրիզ, 3 դեկտեմբերի

Նոյեմբերի 30-ին, սահմանադրական կառավարութեան որոշմամբ, կախվեցին 2 ոճրագործներ Թաւրիզում։

Մէկը ոստիկանութեան բարձր պաշտօնեայ էր։ Նա հարբած է եղել և փողոցում ընկել է մի կասկածելի բարոյականութեան տէր թուրք կնոջ յետևից, առաջարկելով որ գայ իր հետ տուն գնալու։ Կինը, նրա հետապնդումից ազատվելու համար, մըտնում է մի տուն և դուռը փակում յետևից։ Այդ միջոցին մի այլ կողմից դուրս է գալիս յղի մի կին, գրկումն էլ մի երեխայ, և ընկնում դժբաղդութեան մէջ։ Հարբած ոստիկանապետի լրբենի առաջարկից ազատվելու նպատակով կինը իրան գցում է մի հացթուխատուն, ուր ծառայելիս է եղել իր ազգականը։ Տգեղ դէպքի մասին կինը հաղորդում է ազգականին, սակայն հէնց այդ րօպէին, ատրճանակը ձեռքին, համնում է ոստիկանապետը և պահանջում, որ կինը գայ, իր հետ տուն գնայ։ Միջնորդութիւն, համոզում, թէ և ընդդիմութիւն և այլն չեն օգնում, հերոսը ներս է մտնում և պարպում ատրճանակը անմեղ և պատւաւոր կնոջ վրա։ Տեղն ու տեղը մեռնում է յղի կինը, նաև գրկի զաւակը։ Մարդասպանը թէև ապաւինում է Սարդար խանի տանը, սակայն նահանգապետի պահանջմամբ նա իսկոյն յանձնվում է և կախաղան հանվում։

Միւսն էլ Ջուլֆայից դարձող մի այլ թուրք էր, որ սպանել էր իր ուղեկցին, ենթադրելով որ փող կունենայ գրպանում։ Այս երկու ոճրագործների կախումը բաւական բարձրացրեց ժողովրդի աչքում կառավարութեան համարումը։

Հեռագրական լուր է ստացված, որ Փայաջուկում ոմն Ղազարի տղայ մի հայ սպանվել է 13 գնդակներով մի թալֆազական ձեռքով։ Ջը գիտենք երբ է վախճան ունենալու հայ մաֆիայի սպանդագործութիւնը այդ դժբաղդ գաւառամասում։ Թըշուառականները մի կողմից ողբում են գնդակի զոհ Ե. Թափչեանին, միւս կողմից մաղի պէս ծակծկում են նրանց, որոնք իրանց խաւար դէնից չեն։ Սալմաստի իւրաքանչիւր ծառի, թփի, թմբի, պատի տակին և առուի կողքերին հանդիպում են 10-եակներով անմեղ զոհեր, որոնք ընկել են ժամանակակից քաջարի զինուորների ձեռքով։ Անձի անձեռնմխելիութիւն, խօսքի, ժողովների և գրչի ազատութիւն թութակող այս ինկվիզիտօրները դեռ երևս ունենն պոռալու. «հասարակական բոլոր ասպարէզներից պիտի վռնդել Հ. Առաքելեանին և Քալանթարին»։ Իրաւունք ունենն. չէ՞ որ սրանք թոյլ չեն տալիս, որ նրանք նախճիրներ գործեն իրանց խաւար գործերի համար։ Այո, իրաւացի են. չէ՞ որ կարիճի բնաւորը օրէնքն է խայթել, իսկ օձինը՝ խայթել։

Վարդէն

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

8 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Պօստային գլխաւոր վարչութիւնը առաջարկեց յունվարի 1-ից սկըս

տալ Ֆինլանդիայում ընդունել փաթեթներ «безъ цѣны» մակագրութեամբ։

Ներքին գործերի մինիստրութեան կից հաստատվում է յատուկ միջմարզական մասնաժողով պետութեան հնութիւնները պահպանելու համար անհրաժեշտ միջոցներն մշակելու նպատակով։

Խոլերայով հիւանդացան 3, մեռնողներ չեղան։

Հռոմում վախճանվել է Պետական Խորհրդի անդամ ստատս-սեկրետար իշխան Միխայիլ Սերգ. Վոլկոնսկին։

Գլխաւոր պօստատանը ձերբակալվեց 23-ը գնդի պօդպօրուչիկ Պրօշկինը, որ անյայտացել էր յափշտակելով 20768 րուբլի արքունական դրամ։ Նրա մօտ գտնվեց 6753 ր.։

ՄՈՍԿՎԱ։ Խոլերայով հիւանդացան 29, մեռան 3 հոգի։

ՍՊԱՍԿ։ Բացվեց կանանց պրօգիմնազիա։

ԱՆԱՊԱ։ Անապայից մինչև կուբանօ-չեռնօմօրեան գիծը նախագծվող երկաթուղու կառուցման համար բնակիչները ստորագրեցին 145,000 րուբլի. ստորագրութիւնը շարունակվում է։

ՕԴԵՍՍԱ։ Թագաւոր Կայսրը հրամայել բարեհաճեց շնորհակալութիւն յայտնել Նօվօրօսիյսկի համալսարանի ռուս ուսանողներին և ռուս հասարակութեանը՝ ամենահպատակ զգացմանց համար։

ՏԱՇԿԵՆՏ։ Ձիմիօն նաւթահանքում ֆօնտան խփեց. վիշկան այրվեց. 12 հոգի վիրաւորվեցին։

ԿԻԵՎ։ Դուման որոշեց մրցում նշանակել Ալեքսանդր III կայսրի արձանի նկարի համար. նշանակված են հետևեալ մրցանակները 3000, 1500 և 500 ր.։

ԽԱՐԿՕՎ։ Փակվեց հանքարդիւնաբերողների համագումարը։

ԼՕԶ։ Եկաւ ժող. լուս. մինիստրի օգնական Գեօրգիեվսկին և դիտեց կրթական հաստատութիւնները։

ԿՈՊԵՆՀԱԳԵՆ։ Կուկի փաստաթղթերը քննող մասնաժողովը վճիռ կայացրեց այն իմաստով, որ ներկայացված թղթերի մէջ ոչ մի ապացոյց չը կայ՝ թէ Կուկը հասել է Հիւսիսային Բևեռին։

ԼՈՆԴՈՆ։ Արգինգ և Գօօրս մեծ ֆիրմայի բազարին, լի հասարակութեան ժամանակ, հրդեհ ծագեց, որից քանդվեցին շինութիւնը և մօտակայ տները։ Վեց մարդ զոհվեցին. կան ուրիշ զոհեր ևս։

9 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Արևաքի մինիստրութիւնը թոյլատրեց ֆրանսիացի Դեֆֆրիտին կազմել Պետերբուրգում 1910 թւի յունվարից օդագնացութեան միջազգային ցուցահանդէս։

Ներքին գործերի մինիստրութիւնը մինիստրների խորհրդին ներկայացրեց կուպօրաների կանոնադրութեան նախագիծը։

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը առաջարկեց կրթական շրջանների հոգաբարձուներին ամենամանրազննին կերպով ստուգել այն անձանց վկայականները, որոնք վերջին ժամանակներս դանտիստի քննութիւն տուին, և առաջարկել համալսարաններին ապագայում դիպլօմներ տալ դանտիստների կոչման համար ոչ այլ կերպ, բայց եթէ նախապէս ստուգելով քննութիւն բռնողների փաստաթղթերը։

Սենատը բացատրեց, որ սենատի հսկողութիւնը չէ կարող տարածվել այնպիսի արտակարգ կարգադրութիւնների վրա, որոնք, բղխելով զինուորական գլխաւոր իշխանութիւնից, վերաբերում են զինուորական դրութեան մէջ գտնվող տեղերին։

Այսօր պայթում եղաւ Վըբօրգեան արուարձանի Ստօրօնա կոչված տեղում։ Սպանվեց պահնորդական բաժանմունքի պետ գնդապետ Կարպօվը, որ թակարդի մէջ ընկաւ մի երիտասարդի բնակարա-

նում։ Վէրքեր ստացաւ մի ոստիկան։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ։ Ժանտախտային նոր հիւանդութիւններ չը կան։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է

—

Վ ա ն, Մտրակին.—Ձեր՝ նոյեմ. 25 թւակիր նամակի հետ միևնոյն ծրարում գտանք և մի այլ գրութիւն, բաղկացած երեք թղթից և գրված արևմտեան բարբառով։ Ըստ երևոյթին սխալմունք է պատահել։ Կարգադրեցէք, որ յետ ստանաք այդ գրութիւնը։

Բ ա թ ո ւ մ, Միք. Մէքուրնութեանին.—Սեպտեմբերին ձեր տուած 3 րուբլին տըպված է «Մշակի» մէջ իբրև մի օրինակ «Հացի կռոր գէյթունցուն» գրքի արժէք, թէև ձեր անունը չէ յիշված։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Հ ի ւ ա ն դ ա ն ո ց

Մշտական մահճակալներով
Թիֆլիս, Միխայլօվսկի պր., Միքայէլեան հիւ. գիմաց, 59, տէլ. 1026

Հիւանդների ընդունելութիւն.

Միք. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը, միզասեռական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւ.։

Ն. Ա. ԱԹԵՆԵԱՆՑ—ցեր. ժ. 1—2-ը, ականջի, քթի և կոկորդի հիւանդութիւններ։

Վ. Վ. ՎՆՈՒԿՕՎ—ցեր. ժ. 1—2-ը, վիրաբուժական հիւանդութիւններ։

Ի. Ն. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը, ջղային և ներքին հիւանդութիւններ։

Մ. Գ. ԿԻՄՕՆՏ—առ. ժ. 11—12-ը վիրաբուժական հիւանդութիւններ։

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ—առ. ժամը 10—11-ը, ներքին և երեխաների հիւանդութիւններ։

Ա. Դ. ԿԱԼՄԸԿՕՎԱ-ՎՆՈՒԿՕՎԱ—ցերեկ. 2—3 ժամը, կանանց հիւանդութիւններ։

Բժշկութիւն էլեքտրականութեամբ, մասսաժով և հիպնօզով։ Միկրօսկօպիական, բակտերիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ։ Ծաղկի պատուաստումն։ Ծծմայրերի քննութիւն։ Վճարը խորհրդի համար 50 կ.։ Օպերացիաները և համախորհուրդները ըստ համաձայնութեան։ Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է թէ ընդհանուր և թէ առանձին սենեակներից

(կ. ե. ու.) 236. 100—72

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւնը ամեն օր
Առաւօտեան ժամը 10—1
Երեկոյեան ժամը 5—7
Վելյամինօվսկայա փող № 8

(օ. մ.) 783. 100—58

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ
առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւն ամեն օր { 12—1 ժ. առաւ. / 5—6 ժ. երեկ.

Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճաւճանիձէի։

(օ. մ.) 1216. 100—46

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս և վեներական հիւանդութիւնների։
Ընդունում է հիւանդներին՝
Առաւ. ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը։
Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը։
Կուկիա, Սեմեօնօվսկայա փ. № 16.
Տէլէֆօն № 40.

(ե. ու. կ.) 984. 100—31

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

Ներքին և ջղային հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւնը
ամեն օր { առաւօտեան 9—12 ժ. / երեկոյեան 5—7 ժ.

Միքայէլեան փողոց, № 27.

(ա. օ.) 1087. 100—43

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւնը
ամեն օր (առաւօտեան ժ. $12^1/_2$—2. / երեկոյեան ժ. 5—7.

Կիրակի օրերը միայն առ. ժ. 11—$12^1/_2$.

Հասցէն՝ Սօլօլակ, Բէհբութեան փ., № 33.

(ա. օ.) 1044. 100—49

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մամուլի տակից դուրս եկաւ
ԱՐՇԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ
(Պատմական կենսագրութիւն)
Մ. Ք. Ղազարեանցի
ԳԻՆԸ 30 ԿՕՊ։

Դիմել հայ գրավաճառներին։

(օ. մ.) 1332. 5—1

Թիֆլիսից հեռանալուս պատճառով
Ծ Ա Խ Ո Ւ Մ Ե Մ Ի Մ
ԲԱԿԱԼԷՅՆԻ ԽԱՆՈՒԹԸ,
որը գտնվում է Ալէքսանդրօվսկայա և Կիրօչնայա փողոցների անկիւնում, № 45.

1326. 1—1

Լ ո յ ս է տ ե ս ե լ
Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
„ՀԱՃԻ-ԲԷԳ“
(Վէպ Թիւրքահայոց յեղափոխութեան կեանքից)
Գ Ի Ն Ն Է 60 Կ Օ Պ.

Դիմել Թիֆլիս, գրավաճառանոց «Գուտտենբերգ»։

(ու- կ.) 1333. 2—1

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ
ՇԱՀՐԻԱՐԻ
Տասներեկու պատմուածք
320 էջ.
Հեղինակի պատկերով.
ԳԻՆՆ Է 50 ԿՕՊ.

Դիմել Թիֆլիսի գրավաճառներին և «Մշակի» խմբագրութեան։

(օ. մ.) 1296. 10—4

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ
ՊԱՏՄԱԳԻՐՔ ՀԱՅՈՑ
հատ. Ա. գիրք Բ.
ԱԳԱԹԱՆԳԵՂՈՍ

բազմաթիւ ձեռագրերի բաղդատութեամբ։ 80+474+29 մեծադիր երես։ Գինն է 3 ր.։ Ծախվում է «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցում։ (չ. ու. կ.) 1322. 3—2

ԲԱՑՎԱԾ Է 1910 Թ. ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

V ՏԱՐԻ **ՀԱՍԿԵՐ** V ՏԱՐԻ

մանկական պատկերազարդ ամսագրի

Ամսագիրը լոյս է տեսնում 32—48 երես., մեծադիր գրքոյկներով, ընդարձակ ծրագրով
Մշտական աշխատակցութեամբ ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ և ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ
1910 թւին «ՀԱՍԿԵՐԻ» ՅԱՒԵԼՈՒԱԾՆԵՐԸ լինելու են՝
2 ԳՈՒՆԱՏԻՊ ՀԷՔԻԱԹ, 2 ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ, 1 ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԻԷՍ, 1 ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԶՐՈՅՑ, 1 ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՍԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆ, 3 ՎԷՊԻԿ, ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ, ԵՐԳԻԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ԶՐՈՅՑ, 2 պրակ «ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ»
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ կրթութեան հարցերին նուիրված
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽՍՈՎ

Տարեկան	4 ր.	առանց յաւելուածների	3 ր.
Պարսկաստանում	4 ր. 50 կ.		3 ր. 50 կ.
Արտասահմանում	12 ֆր.		9 ֆր.
Սկզբից (1905 թ. սեպտ. մինչև 1910 վերջը)	16 ր.		12 ր. 50 կ.

Խմբագրատան հասցէն՝ Թիֆլիս, Բեհբութեան փող. 25—(Тифлисъ, редакція журнала «АСКЕРЪ». Tiflis (Caucase) Rébaction du journ. «Hasker».

Խմբագիր-հրատարակիչ ԿԱՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ

Թ ի ֆ լ ի ս ո ւ մ կարելի է գրվել նաև «Գ ու տ տ ե ն բ ե ր գ», Բաքւում՝ Сотрудникъ, Ե ր և ա ն ո ւ մ՝ Պետրոս Յովհաննիսեանի, իսկ Վ լ ա դ ի կ ա վ կ ա զ ո ւ մ՝ Դէյկարխանեանի գրախանութներում։ (6, 10, 13, 20, 25) 1315. 5—2

ՀԻՒՐԱՆՈՑ „ԿԱՎԿԱԶ“ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Տ է լ է ֆ օ ն № 358.

Սրանով պատիւ ունենք յայտնելու պ. պ. յաճախորդներին, որ նոյեմբերի 20-ից հիւրանոցի ճաշարանում

ԿԱՐԵԼԻ Է ՍՏԱՆԱԼ ՑԱՆԿԱՑԱԾ ԸՆԹՐԻՔ

Բաղկացած 1 կերակրից և 1 թաս սուրճից—50 կօպէկ։
Հիւրանոցն ունի՝ յատկապէս պատուէրների համար՝ նորաշարք դահլիճ, ուր ընդունվում են պարահանդէսների, հարսանիքների և ընկերակցական ճաշկերոյթի պատուէրներ։
Դահլիճն ունի պիանինօ և առանձնասենեակներ։

Յարգանքով՝ Ի. Կօրչիլայա և Ն. Սիխարուլիձէ

(օ.մ.) 870. 100 - 45

НА 1910 Г.
ОТКРЫТА ПОДПИСКА
на большую политическую, экономическую, общественную и литературную газету
„ГОЛОСЪ МОСКВЫ“
Четвертый годъ изданія.

Взявъ своимъ лозунгомъ независимость и поставивъ главную цѣлью широкую и полную освѣдомленность, редакція «ГОЛОСА МОСКВЫ» привлекла для ближайшаго участія въ газетѣ выдающихся ученыхъ и спеціалистовъ по всѣмъ отраслямъ знанія и образовала обширную сѣть своихъ корреспондентовъ.

Свѣдѣнія о текущей жизни Петербурга и о дѣятельности всѣхъ государственныхъ учрежденій получаются по телефону.

Подробнѣйшія свѣдѣнія о московской жизни.

Газета внимательно слѣдитъ за ходомъ развитія торгово-промышленнаго дѣла въ Россіи. Ежедневно—обширная хроника, обзоры и руководящія статьи по вопросамъ этой области.

Въ каждомъ номерѣ газеты—сатирическіе и юмористическіе фельетоны на злобу дня.

Широкое мѣсто отводится вопросамъ искусства и художественной литературѣ. Важнѣйшія событія иллюстрируются.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

на 12 мѣс.	9 р. — к.	на 6 мѣс.	4 р. 75 к.
» 11 »	8 » 50 »	» 5 »	4 » — »
» 10 »	7 » 75 »	» 4 »	3 » 25 »
» 9 »	7 » — »	» 3 »	2 » 50 »
» 8 »	6 » 25 »	» 2 »	1 » 80 »
» 7 »	5 » 50 »	» 1 »	— » 90 »

Льготная подписка для лицъ духовнаго званія, военныхъ, учителей и студентовъ:

на 12 мѣс.	6 р. — к.	на 6 мѣс.	3 р. — к.
» 11 »	5 » 50 »	» 5 »	2 » 50 »
» 10 »	5 » — »	» 4 »	2 » — »
» 9 »	4 » 50 »	» 3 »	1 » 50 »
» 8 »	4 » — »	» 2 »	1 » 10 »
» 7 »	3 » 50 »	» 1 »	— » 60 »

ВЫПИСЫВАЮЩІЕ ЗАГРАНИЦУ ПЛАТЯТЪ ВДВОЕ.
Отвѣств. редакторъ: П. И. СМИРНОВЪ.
Издатель: „Московское Товарищество для изданія книгъ и газетъ“.
(10, 15) 2—1

ՄԻ ՀԱՒԱՏԱՔ ՌԵԿԼԱՄՆԵՐԻՆ! ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԽԱԲՎԵԼՈՒՑ,

քանի որ այդ Ձեզանից է կախված. եթէ հաւատ շընծայէք Պետերբուրգի ֆիրմաներին, որոնք գնում են Վարշավայում ամենավատ ժամացոյցներ և ուղարկում Ձեզ այդ խաղալիք-ժամացոյցները՝ խարող, անօգուտ, դրօշարժէք ընծաների հետ միասին, և եթէ կարիք ունէք էլեգանտ և ամուր ժամացոյցների, բերել տուէք այդպիսիները Պարիզում գտնվող այն ֆիրմայից, որի նպատակն է պաշտպանել ռուսական հասարակութիւնը Պետերբուրգի և առհասարակ ռուս ֆիրմաների խաբեբայութիւններից. այդ դէպքում Դուք միանգամայն բաւարար կը զգաք Ձեզ։ 200 ր. արժէք ունեցող ոսկէ ժամաց. փոխարէն առաջարկ. ենք տղամարդ. էլեգանտ խուլ ժամաց. «ՍԵՑԵՍԻԱ», 3 փականով, ոսկէ ժամաց. տեսքով, ուղիղ ընթացքով, ծածկված էլեգար. միջոցով 14% կարատն. ոսկեայ հասա շերտով։ Այդ ժամաց. կազմուածքը իսկական շվէյցարական է, ընթացքը քարերով, լարումը կոթից՝ 40 ժամը մի անգամ։ Ժամաց. իսկական նոր ոսկուց, լաւ յատկ. և ամրութ. համար պարգևատրված ոսկէ մէդալով և շքանշանով։ ԳԻՆԸ 5 Ր. 25 Կ., 2 հատը՝ 10 Ր., 4 հատը՝ 19 Ր. 50 Կ.։ Այդօրինակ բաց ժամաց.—3 Ր. 75 Կ., 2 հատը՝ 7 Ր., 4 հատը՝ 13 Ր. 50 Կ.։ Ով տեսնում է այդ ժամաց., հաւատում է, որ նա կարժենայ 250 ր.։ Ժամաց. ուղարկ. ենք մինչև բոլոր պէնները ստուգված, ուղիղ ընթացքի և մետաղի ամրութ. համար 6 տար. երաշխաւորութեամբ, վերադիր վճ. և առանց կանխավճ.։ Ճանապարհածախքը՝ հանդերձ մաքսով—60 կ. (Սիբիր՝ 90 կ.)։ Հասցէն հետևեալն է, որը կարելի է կտրել և ամուր կպցնել բաց-նամակին կամ ծրարին.

Парижъ. 27. Paris	S. Strumfeld Rue Monge 29 bis.

ՁՐԻ ուղարկվում է նոր ոսկուց շքեղ շղթայ բրէլօկով և զամշէ քսակ ժամաց. պահպանելու համար։ Պատուէրներն ուղղել ռուսերէն լեզուով։ Փակ ծրարին կպցնել 10 կ. մարկա, իսկ բաց-նամակին՝ 4 կ. մարկա։

(10, ...) (B. 76579) 1287. 2—1

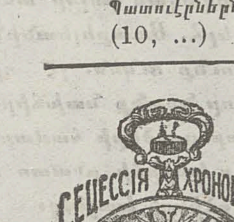

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

200 րուբ. արժեցող ոսկէ ժամացոյցի փոխարէն մենք առաջարկում ենք «ՍԵՑԵՍԻԱ» ժամացոյցը, որը իր ձևով և շքեղութեամբ պակաս չէ ոսկէ ժամացոյցից։ Ժամացոյցը տափակ ձևի է, արծաթէ բուրլու հաստութեան, ամերիկական նորաձև ոսկուց, որը երբէք չէ կորցնում իր նախկին տեսքը, օրիգինալ ծ ա ղ կ ա ն կ ա ր ո վ (տես նկարը)։ «ՍԵՑԵՍԻԱ» ժամաց. տարբերվում է իր ուղիղ ընթացքով և առանձնապէս գեղանկարված տեսքով։ Ընթացքը քարերով, լարումը 40 ժամը մի անգամ։ Գինը 3 ր. 75 կ., 2 հատը 7 ր.։ Այդ ձևի կանացի ժամաց. 4 ր. 75 կ.։ ՁՐԻ ուղարկվում է գեղեցիկ շղթայ՝ նոր ոսկուց, բրէլօկով և այծեմաշկի քսակ ժամաց. համար։ Ժամաց. ուղարկվում է մինչև բօլտները ստուգելուց յետոյ, 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ, վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի։ Մինչև 2 հատի ճանապարհածախքը 40 կ. (Սիբիր 75 կ.)։

Հասցէագրել՝ Т-во „АККУРАТНОСТЬ“, Варшава.

Խնդրում ենք հասցէն կտրել և կպցնել ծրարի երեսին։

(B.63916 121. 11—11

Անդրկովկասեան ֆաբրիկային պահեստ
„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“

ФАБРИЧ. Р Ф З КИЕНО ПРОВОДНИКЪ РИГА Т

1897 թ. 1888

ПОСТАВЩИКЪ ДВОРА ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА

Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

ԹԻՖԼԻՍ, ՍՕԼՕԼԱԿՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑ, № 4.

ԱՌԱՋԻԿԱՅ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է.
ԱՍԲԷՍՏԻ ՉԱՅՐՎՈՂ ՁԻՒՆ ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՄԱՐ.
Ռ Է Զ Ի Ն Ի Խ Ա Ղ Ա Լ Ի Ք Ն Ե Ր.
Գալոշներ, տիկնիկներ եւ խաղալիկներ.
ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԸՆՏԻՐ ՍՓՌՈՑՆԵՐ
ՄՈՄԼԱԹԻՑ (Клеенка)
ԱՐՇԻՆՈՎ, ԵՒ ՀԱՏՈՎ, ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ.

(Տ. կ.) 1034. 0—2